

## INNLEDNING

Velkommen til nytt barnehageår i Komsatoppen musikkbarnehage.

Komsatoppen barnehage er en musikkbarnehage der musikk står sentralt i alle våre aktiviteter. Vi vil ha et større fokus på musikk enn andre barnehager. Lengre bak i årsplanen finner dere en progresjonsplan som sier noe om hvordan vi kommer til å legge opp arbeidet. Dere vil finne musikk igjen i alle temamånedene.

Årsplanen deles inn i to deler. Den første delen presenteres barnehagens samfunnsmandat, våre avdelinger, arbeidsmetoder og mål med vårt arbeid i barnehagen. Den andre delen inneholder en kalenderdel, som gir et grundig innblikk i hva innholdet i de ulike månedene skal være. Alle fagområdene er presentert hver måned, slik at dere skal få et bedre innblikk i hva og hvordan vi jobber med de ulike temaene i barnehagen. Fokusområder for måneden utheves. Vi håper dere er fornøyd med resultatet, og tar gjerne imot tilbakemeldinger.

## **Barnehagens visjon Hjertets rytme er livets sang**

### **HOVEDTEMA FOR BARNEHAGEN 2016-2018 Det musiske barnet**

#### **Hovedmål**

**Barna skal få oppleve, utforske, leke, fremføre, mestre og sanse musikk. De skal få mulighet til å oppleve gleden som musikk alene gir.**

#### **Satsingsområde Musikk**

#### **Det musiske barnet og musikk i hverdagen**

"Et barn er født med hundre språk, men blir frarøvet nittini", sa den italienske filosofen og pedagogen Loris Malaguzzi som grunnla de spesielle barnehagene i Reggio Emilia i Nord-Italia (Wallin 1996). Musikken er ett av disse språkene som ligger naturlig i det nyfødte barnet, men etter hvert er det talespråket som dominerer. Alle er vi født musiske, og vi kan utvikle vår evne til å være musiske mennesker hvis vi får muligheten til det. Barn må møtes musisk som barn, ikke som uferdige voksne eller som en forberedende musikkundervisning der barn stiller blanke.

Det musiske er det helhetlige. Den musiske hverdagen er en helhetlig hverdag. Det musiske mennesket er et menneske som benytter seg av hverdagens mange muligheter til skapende nærvær. Et menneske som er rikt på uttryksmuligheter.

Musikkaktivitetene skal alltid ha lekepreg, og det er gleden i leken og musikken som skal være drivkraften.

Rammeplanen sier følgende om faget kunst, kultur og kreativitet: «Barnehagen må gi barn mulighet til å oppleve kunst og kultur og til selv å uttrykke seg estetisk.» (Kilde: Rammeplan for barnehagen)

### **Barnehagen som pedagogisk virksomhet**

Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering. (Barnehageloven § 1 Formål, 3. ledd)

### **BARNEHAGENS SAMFUNNSMANDAT**

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling.

Den 1. august 2010 trådte det i kraft en ny formålsparagraf for barnehagen. I den nye formålsparagrafen skal barnehagen fremme felles verdier som understreker helhet og sammenheng mellom barns utvikling og læring. Omsorg, lek, læring og danning er grunnlaget for barnas allsidige utvikling i barnehagen, vi skal derfor videreføre og jobbe med et helhetlig syn på læring, der disse begrepene står sentralt. Samfunnet er stadig i endring, slik også synet på barn har gått igjennom store endringer. I dag er fokuset på de voksnes ansvar for å behandle barna som likeverdige individer, og møte barna med tillit og respekt. Et barn skal føle seg sett, og hørt. Ved å føle seg sett og hørt, gir dette følelsen av å være en aktiv del av et fellesskap. Dette er med på å styrke barnets identitet. Videre kan det være en motivasjon for videre læring. Det er også med på å danne grunnlaget for tro og tillit både til seg selv og andre. Vi lever i et flerkulturelt og mangfoldig samfunn. Den nye formålsparagrafen understreker at vi skal vise respekt for at vi lever i et flerkulturelt samfunn, og bygge felles verdier på tvers av ulike livssyn og kulturell bakgrunn. Den nye formålsparagrafen er utvidet til også å omfatte naturen. " Å ta vare på naturen og hverandre" rommer både empati og økologisk ansvar, og skal være en naturlig del av barnas dannelsesprosess.

<p><b>Kommunikasjon, språk og tekst</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>lytte, observerer og gir respons i gjensidig samhandling med barn og voksne</li> <li>videreutvikle sin begrepsforståelse og bruke et variert ordforråd</li> <li>bruke sitt språk for å uttrykke følelser, ønsker og erfaringer, til å løse konflikter og å skape positive relasjoner i lek og annet samvær</li> <li>få et positivt forhold til tekst og bilde som kilde til estetiske opplevelser og kunnskaper, samtaler, og som inspirasjon til fabulering og nyskaping</li> <li>lytte til lyder og rytme i språket og blir fortrolige med symboler som tallsiffer og bokstaver</li> <li>bli kjent med bøker, sanger, bilder, media m.m</li> </ul>	<p><b>Etikk, religion og filosofi</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>erfare at grunnleggende spørsmål er vesentlige, ved at det gis anledning og ro til undring og tenkning, samtaler og fortellinger</li> <li>tilegne seg samfunnets grunnleggende normer og verdier</li> <li>utvikler toleranse og interesse for hverandre og respekt for hverandres bakgrunn, uansett kulturell og religiøs eller livssynsmessig tilhørighet</li> <li>får innsikt i grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon og deres plass i kulturen</li> <li>får kjennskap til kristne høytider og tradisjoner og tradisjoner knyttet til høytider i religioner og livssyn som er representert i barnegruppen</li> <li>bli kjent med religion, etikk og filosofi som del av kultur og samfunn.</li> </ul>	<p><b>Kropp, bevegelse og helse</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>få en positiv selvoppfatning gjennom kroppslig mestring</li> <li>skaffe seg gode erfaringer med varierte og allsidige bevegelser og utfordringer</li> <li>videreutvikle sin kroppsbeherskelse, grovmotorikk og finmotorikk, rytme og motoriske følsomhet</li> <li>få gode erfaringer med friluftsliv og uteliv til ulike årstider</li> <li>utvikle glede ved å bruke naturen til utforskning og kroppslige utfordringer og får en forståelse av hvordan en bruker og samtidig tar vare på miljøet og naturen</li> <li>utvikle forståelse og respekt for egen og andres kropp og for at alle er forskjellige</li> <li>få kunnskap om menneskekroppen og forståelse for betydningen av gode vaner og sunt kosthold.</li> </ul>
<p><b>Prosessmål innenfor de ulike fagområdene.</b></p> <p>For hvert fagområde er det formulert mål for arbeidet for å fremme barnas utvikling og læring og presisering av personalets ansvar. Målene som retter seg mot barnas opplevelser og læring, er formulert som prosessmål. Det er selve læringsområdet og arbeidsmåtene barna skal bli kjent med. Arbeidet med fagområdene må tilpasses barnas alder, interesser, barnegruppens sammensetning og øvrige forutsetninger.</p>	<p><b>Personalet må være</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Lyttende og oppmerksomme</li> <li>Støtte barnets utvikling</li> <li>Være bevisst egen begrepsbruk</li> <li>Styrke barnets nysgjerrighet, lærelyst og glede</li> <li>resonnere og undre seg sammen med barna</li> <li>møte barna musisk</li> <li>sørge for at barna har tilgang til og tar i bruk ulike typer spill, teknologi, tellemateriell, klosser, leker som gir de ulike mulighet er til utforskning og læring.</li> <li>gi barna impulser og erfaringer</li> <li>Legge til rette for barn i lek og hverdagsaktiviteter.</li> </ul>	<p><b>Antall, rom og form</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>oppleve glede over å utforske og leke med tall og former</li> <li>tilegne seg gode og anvendbare matematiske begreper</li> <li>erfare, utforske og leke med form og mønster</li> <li>erfare ulike typer størrelser, former og mål gjennom å sortere og sammenligne</li> <li><input type="checkbox"/> erfare plassering og orientering og på den måten utvikler sine evner til lokalisering.</li> </ul>
<p><b>Kunst, kultur og kreativitet</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>utvikle sin følsomhet til å lytte, iaktta og uttrykke seg gjennom allsidige møter med og refleksjon over kultur, kunst og estetikk</li> <li>styrke sin kulturelle identitet og sine personlige uttrykk</li> <li>ta i bruk fantasi, kreativ tenkning og skaperglede</li> <li>utvikle sin evne til å bearbeide og kommunisere sine inntrykk og gi varierte uttrykk gjennom skapende virksomhet</li> <li>utvikle elementær kunnskap om virkemidler, teknikk og form, for å kunne uttrykke seg estetisk i visuelt språk, musikk, sang, dans og drama • opplever at kunst, kultur og estetikk bidrar til nærhet og forståelse</li> </ul>	<p><b>Nærmiljø og samfunn</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>utvikle tillit til egen deltakelse i og påvirkning av fellesskapet</li> <li>erfare at alle mennesker, uansett alder og forutsetninger, inngår i og bidrar til barnehagens fellesskap</li> <li>blir kjent med og deltar i samfunnet gjennom opplevelser og erfaringer</li> <li>i nærmiljøet • oppleve at det tas like mye hensyn til gutter og jenter</li> <li>bli kjent med noen historiske endringer i lokalmiljø og samfunn</li> <li>utvikle forståelse for ulike tradisjoner og leveste</li> <li>bli kjent med at samene er Norges urbefolkning og får kjennskap til samiske fortellinger, sagn og andre deler av samisk kultur og hver</li> </ul>	<p><b>Natur, miljø og teknikk</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>oppleve naturen og undring over naturens mangfoldighet</li> <li>oppleve glede ved å ferdes i naturen og få grunnleggende innsikt i natur, miljøvern og samspillet i naturen</li> <li>få erfaringer med og kunnskaper om dyr og vekster og deres gjensidige avhengighet og betydning for matproduksjon</li> <li>lære å iaktta, undre seg, eksperimentere, systematisere, beskrive og samtale om fenomener i den fysiske verdenen</li> <li>erfare hvordan teknikk kan brukes i leken og hverdagslivet</li> </ul>

<p><b>Omsorg</b></p> <p>Barn har rett til omsorg og skal møtes med omsorg. Barnehagens personale har en yrkesetisk forpliktelse til å handle omsorgsfullt overfor alle barn i barnehagen. Omsorgsforpliktelsen stiller krav til personalet om oppmerksomhet og åpenhet overfor det unike hos hvert enkelt barn og det unike i situasjonen og i gruppen. Omsorg i barnehagen handler både om relasjonen mellom personalet og barna og om barnas omsorg for hverandre. Å gi barn mulighet til å gi hverandre og ta imot omsorg er grunnlaget for utvikling av sosial kompetanse, og er et viktig bidrag i et livslangt læringsperspektiv.</p>	<p><b>Lek</b></p> <p>Barnehagen skal gi barn muligheter for lek, livsutfoldelse og meningsfylte opplevelser og aktiviteter. (Barnehageloven § 2 Barnehagens innhold, 2. ledd) Leken skal ha en framtrendende plass i barns liv i barnehagen. Leken har egenverdi og er en viktig side ved barnekulturen. Leken er et allment menneskelig fenomen der barn har høy kompetanse og engasjement. Den er en grunnleggende livs- og læringsform som barn kan uttrykke seg gjennom. Leken er en del av barnekulturen og gjenspeiler forhold i barns oppvekstmiljø og i samfunnet generelt. I leken overføres også barnekulturelle tradisjoner fra eldre til yngre barn. Lek, estetiske aktiviteter, humor og kreativitet er fenomener som har tilknytning til hverandre. Utelek og uteaktivitet er en viktig del av barnekulturen som må tas vare på, uavhengig av geografiske og klimatiske forhold. Barna bør impulser og inspirasjon til leken gjennom opplevelser i nærmiljøet.</p>	<p><b>Læring</b></p> <p>Barnehagen skal støtte barns nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær og gi utfordringer med utgangspunkt i barnets interesser, kunnskaper og ferdigheter. (Barnehageloven § 2 Barnehagens innhold, 5. ledd)</p> <p>Læring foregår i det daglige samspillet med andre mennesker og med miljøet, og er nært sammenvevd med lek, omsorg og danning. Barn kan lære gjennom alt de opplever og erfarer på alle områder. Barns undring må møtes på en utfordrende og utforskende måte slik at dette danner grunnlaget for et aktivt og utviklende læringsmiljø i barnehagen. Personalet i barnehagen må ha et aktivt forhold til barns læringsprosesser.</p>
<p><b>Sosial kompetanse</b></p> <p>Barnehagen skal formidle verdier og kultur, gi rom for barns egen kulturskaping og bidra til at alle barn får oppleve glede og mestring i et sosialt og kulturelt fellesskap. (Barnehageloven § 2 Barnehagens innhold, 4. ledd) Sosial kompetanse handler om å kunne samhandle positivt med andre i ulike situasjoner. Denne kompetansen uttrykkes og tilegnes av barn i samspill med hverandre og med voksne. Barnehagen skal arbeide kontinuerlig med å støtte og fremme enkeltbarns og barnegruppens sosiale ferdigheter. Personalet er rollemodeller og bidrar gjennom egen væremåte til barns læring av sosiale ferdigheter. Et aktivt og tydelig personale er nødvendig for å skape et varmt og inkluderende sosialt miljø. Anerkjennende og støttende relasjoner er et grunnlag for utvikling av sosial kompetanse.</p>	<p><b><u>De 7 fagområdene med prosessmål</u></b></p> <p><b>Den gode barndom i barnehagen</b></p>	<p><b>Språklig kompetanse</b></p> <p>Småbarnsalderen er den grunnleggende perioden for utvikling av språk. Samhandling gjennom kroppsspråk og lek med lyder er en vesentlig del av det lille barnets måte å nærme seg andre mennesker på. At voksne oppfatter og bekrefter barns uttrykk og samtidig setter ord på deres inntrykk og opplevelser, er av avgjørende betydning for videre utvikling av talespråket. Felles opplevelser og aktiviteter gir unik mulighet for kommunikasjon mellom barn. I samhandling mellom barn er det viktig å bli forstått. En rekke barn har et annet morsmål enn norsk og lærer norsk som andrespråk i barnehagen. Det er viktig at barna blir forstått og får mulighet for å uttrykke seg. Barnehagen må støtte at barn bruker sitt morsmål og samtidig arbeide aktivt med å fremme barnas norskspråklige kompetanse.</p>
<p><b>Barnehagen som kulturarena</b> Barnehagen har en viktig rolle som arena for utvikling av kulturell identitet. Vekselspill mellom formidling og barns egen aktivitet skal være en del av barnehagens særpreg. Barnehagen må være åpen for impulser fra den lokale, regionale, nasjonale og globale verden. Barnekultur forstås som kultur av, med og for barn. Barn deltar i kultur og skaper sin kultur. Barn gjensker selv og fornyer kulturen, i samspill med hverandre, med voksne og med det kulturmøtet de får med andre mennesker og situasjoner. Barnehagen bør ta del i kulturen i nærmiljøet gjennom møte med institusjoner, organisasjoner og enkeltpersoner. Eldre generasjoner kan dele viktig kunnskap med barn og personalet i barnehagen. Personalet bør formidle tradisjoner som skaper tilhørighet gjennom bøker, litteratur, sang og musikk og kreativ virksomhet.</p>	<p><b>De minste i barnehagen</b></p> <p>Tilknytning:</p> <p>Bruk av tilknytningspersoner, Tilknytnings-personen kan gjennom dette arbeidet bli godt kjent med «sine» barn, og således lettere tolke og forstå akkurat dette barnets måter å kommunisere på. Tilknytningen anses for å være betydningsfull i barnas arbeid med å utnytte de muligheter barnehagen gir.</p> <p>Hvis vi tar et blick mot barnegruppa får vi øye på at barna ikke bare knytter seg til de voksne, de knytter seg og til hverandre.</p> <p>Medvirkning handler for eksempel om at de voksne respekterer det minste barnets markering, når det snur seg vekk fra grøtskjeen ved bordet. Snuingen må forstås som en handling som forteller at barnet er mett. Medvirkning handler dessuten om at de voksne ser hva slags aktiviteter som ser ut til å gi mening for småbarna, og at de planlegger virksomheten i barnehagen med dette i minne. I tillegg betyr det også at pedagogene er våre for det som skjer i øyeblikket, og trener seg på å utforske det småbarns blick og pekefinger gjør oppmerksom på.</p>	

## Progresjonsplan: barns musikalske utvikling

<b>Visjon</b> Hjertets rytme er livets sang	<b>Hovedmål</b> Det musiske barnet	<b>Gleden:</b> Musikkaktivitetene skal bidra til at barna opplever at musikk i seg selv skaper glede. De musiske grunnelementene: melodi, rytme, puls, tempo, dynamikk, strkegrad og klang skal gå igjen i planen.
--	---------------------------------------	--

Områder ↓	Alder →	0-1,5 år	1,5 – 3 år	3-4 år	4-6 år
<b>Glede</b>	<b>Mål for barnet</b>	Barnet selv skal kunne oppleve og uttrykke egen glede av musikken. Oppleve glede ved å lytte til ulike musikkstiler.	Kjenne og vise det selv å bidra med sang, rytmer og regler. Oppleve glede ved lytting.	Oppleve kulturelt og emosjonelt fellesskap gjennom musikken. Oppleve glede ved aktiv lytting til ulike musikkstiler.	Oppleve mestring og samhold ved å skape noe sammen med andre.
<b>Musikk</b>	<b>Mål for barnet</b>	Bli møtt med sang, rim og regler som gjensker melodier og jevne rytmer slik at barnet kan tilpasse seg andres rytmer. Introduksjon til forskjellige klanglyder skal være med på å stimulere den kognitive utviklingen.	Delta aktivt i sang- og rytmeleker gjennom å synge og være fysisk aktiv. Barnet skal oppleve gleden ved å bruke rytme- og enkle melodiske instrumenter. Barnet skal få kjennskap til forskjellige musikkstiler.	Delta aktivt i sang- og rytmeleker gjennom å synge og være fysisk aktiv. Oppleve medtring ved bruk av rytme- og enkle melodiske instrumenter. Eksperimentere med klangbilder gjennom lek. Ta i bruk ulike musikkstiler.	Kan reprodusere musikk det har hørt. arnet skal få oppleve glede ved samspill både i band og kor. Kjente musikkstykker tas i bruk ved at barnet selv får spille akkordinstrumenter og lage rytme og puls.
<b>Kreativitet</b>	<b>Mål for barnet</b>	Få bryte genser ved å være et skapene menneske og få aksept for det. Barnet skal bli kjent med rim, regler, rytmer og vers.	Det skal legges til rette for at barnet skal kunne lage egne rytmer, rim, regler og vers. Improvisasjon i forhold til å lage nye melodier og tekster skal understøttes av de voksne.	Barnet skaper rleleksituasjoner der musikk er en naturlig del og at den kommer spontant. Barnet skal sammen med andre improvisere musikk.	Barnet lager egne sanger ut i fra kjente låter, og fremfører dem.
<b>Lek</b>	<b>Mål for barnet</b>	Sangleken skal kjennetegnes av barnets egne lekelede.	På eget initiativ sette i gang sangleker.	Kan holde fokus på aktiviteten over lengre tid.	Barnet kan ta styringen i lek, og veilede andre barn.
<b>Språk</b>	<b>Mål for barnet</b>	Bli stimulert til selv å utforske språklyder og lydhermende ord.	Øve på uttale av høyfrekvente ord. (ord som gjentas ofte i en tekst)	Kan uttale de høyfrekvente ordene i teksten	Kunne lage rim og regler med høyfrekvente ord.

Alder	0-1,5 år	1,5-3 år	3-4 år	4-6 år
<b>Aktiviteter</b>	<p>Klappeleker, fingerleker, tåregler, gjemmeleker, lytting og dans.</p> <p>Bruk av rytme- og enkle meoldiske instrumenter (klangstaver)</p> <p>Dette gjøres under stellesituasjn, matsituasjon, garderobesituasjon, legging, samlingsstund og utetid.</p>	<p>Fingerleker, gjemmeleker, tellelek, dans og lytting.</p> <p>Bruk av rytme- og enkle meoldiske instrumenter (klangstaver)</p> <p>Dette gjøres under måltid, samlingsstund, sangstunder samt legge-/stellesituasjon.</p>	<p>Bruk av rytme- og enkle meoldiske instrumenter (klangstaver)</p> <p>Kor (enstemmig), dans, sangleker, rim, regler og ellinger.</p>	<p>Bandinstrumenter, flerstemmig kor (kanon), musikal, rytmeinstrumenter, dsngleker, rim, regler, ellinger, sang, dans og drama.</p>
<b>Forslag til sanger</b>	<p>Bæ bæ lille lam, Oppe på fjellet, De tre små fisk, Bjørnen sover, Fem små apekatter, Tommelfinger, tut tut sier onkels bil, hjulene på bussen, 10 små indianere</p>	<p>Bjørnen sover, hokus og pokus, Olle bolle, Lille gutt kan tromme, Napoleon med sin hær, Aramsamsam, tommelfinger, hode skulder kne og tå, buggi buggi, trollgubben lurvelegg, bæ bø lille lam gikk på restauranr, lille bukken bruse.</p>	<p>Boogi boogi, Per Sjuspring, Liten undulat, Tre små kinesere, min hatt den har tre kanter, tante Monika, ti små indianere, lille kattepus, satt to katter på et bord, fløy en liten blåfugl, ta den ring, alfabetsanger på ulike språk, blomster små gule blå, Billi boy, bukkene brus.</p>	<p>Boggi boggi, Billy boy, jeg gikk en tur på stien (kanon), alle fugler (tostemt), fader Jakob (kanon), vem kan segla, gubben Noa (kanon), bjørnen sover</p>
<b>Forslag til regler</b>	<p>En ring av gull, Ride ride ranke, Tåtill, gå i skogen</p>	<p>Fem små apekatter, Ormen den lange, tommeltott slikkepott osv, panneben øyesten.</p>	<p>Bro bro brille, bamse bamse ta i bakken...., Finnbeck og Fia</p>	<p>Slå på ring, det satt to fugler, elle melle, ellinga vellinga, Ole Dole Doffen</p>

	0-1,5 år	1,5-3 år	3-4 år	4-6 år
<b>Kjennetegn ved alderstrinnet</b>	<p>Barnets musikalske utvikling starter i fosterstadiet. Inne i mors mage hører det lyder, sang og musikk og kjenner pulsen og rytmen av mors kropp. Det kjenner godt til mors stemme ved fødselen, som gir en trygg og god overgang til verden utenfor mors mage.</p> <p>Det nyfødte barnet elsker å bli snakket med. Det er viktig å synge for barnet, herme lydene barnet lager, og stimulere barnet slik at det opplever et hav av lyder og melodier.</p> <p>Barnet utvikler etter hvert gripeevnen og kan klare å holde på en gjenstand.</p> <p>Barnet vil da helt naturlig dunke gjenstanden i gulvet og på bordet og skape sin egen personlige puls. Dette kalles en grunnslagsfølelse.</p> <p>Barnet elsker å bevege seg til musikk, men klarer ennå ikke å holde takten i musikken. Det er viktig at vi som voksne klapper takt og rytme når vi spiller eller synger, slik at barnet etter hvert kan avpasse sin egen grunnrytme til musikken det hører.</p>	<p>Barnet begynner nå å bli veldig opptatt av de ulike stemmeleiene vi har. Barnet oppfatter om du er interessert, begeistret, sint, eller lei deg. Det hører forskjell i stemmens toneleie. Det er derfor viktig at de voksne bruker ord som er i samsvar med det vi vil formidle stemmemessig.</p> <p>Toåringen liker godt å bevege seg til musikk, men ennå vil hopping, klapping og gynging foregå i barnets grunnpuls, og ikke i takt med musikken.</p> <p>Barnet som er to år, vil begynne å nynne, lage sin egen melodi og synge på de ordene det har lært seg. De første tonene som barnet lager, kalles en <i>urters</i>. I musikkens teoriverden har tonene ulike avstander seg i mellom. Urtersen er en avstand, den høres ut som når barna leker brannbil (bæ-bu, bæ-bu), eller bruker ringerklokka på døra.</p> <p>Barnet har ennå vanskelig for å gjengi sanger, men det kan komme noen korte motiv som barnet har hørt ofte. «Bæ, bæ ...» To- og treåringen lager også sine egne ord til kjente melodier. Melodiene er ikke helt på plass ennå, men de er lette å kjenne igjen.</p> <p>Sangleker passer godt i denne alderen. Barnet liker å lage egen musikk fremfor å høre på.</p>	<p>Rim, regler og sangleker er en stor del av den sosiale leken for tre- og fireåringen. Barnet dikter og improviserer og lager tekster over kjente melodier selv. Dette kalles spontansang. Enkelte av barna klarer nå å synge enkelte toner i en melodi riktig, og de klarer å klappe rytme og takt.</p>	<p>Nå prøver barnet å gjengi sanger det har hørt, og barnet ønsker at det skal være riktig. Barnet begynner å oppdage forskjellige musikksjangre og kan interessere seg for pop og rock og hip hop. Det å få synge i mikrofon og eventuelt bruke teppebankeren som gitar er helt topp. Barna etterligner og imiterer det de har sett og hørt.</p> <p>Barnet har også kommet langt i sin motoriske utvikling og klarer å slå takten på trommer, holde rytmen på ulike rytmeinstrumenter. Noen barn klarer å synge helt rent, det vil si å treffe de riktige tonene i en melodi.</p> <p>Barn i denne alderen har gode forutsetninger til å spille melodiske instrumenter.</p>

## **DANNING**

I barnehagen er gjensidige samhandlingsprosesser med barn og voksne i lek og læring og hensynet til hverandre forutsetninger for barnets danning. Danning er en livslang prosess som blant annet handler om å utvikle evne til å reflektere over egne handlinger og væremåter. Danning skjer i samspill med omgivelsene og med andre og er en forutsetning for meningsdanning, kritikk og demokrati. Danning i barnehagen skal forankres i verdiene i formålet.

## **BARNES MEDVIRKNING**

De (barna) skal ha rett til medvirkning tilpasset alder og forutsetninger.

(Barnehageloven § 1 Formål, 2. ledd)

Vi ønsker å være en barnehage der barna får være med på å medvirke sin hverdag i barnehagen. Vi jobber med å lytte til barnas ønsker om hva de vil gjøre i barnehagen. Vi ønsker å være en "JA DET GJØR VI" barnehage. De minste barna i barnehagen har ikke alltid forutsetninger til å reflektere over hva vi skal gjøre flere måneder frem i tid, vi skal derfor være lydhør for hva barna ønsker å gjøre "her og nå", dette utvides etter hvert som barna blir eldre. Vi voksne skal være spontane og engasjerte i barnas ønsker, men samtidig tydelige og klare voksne. Barns medvirkning må ikke forstås slik at barna alltid skal inn å bestemme, men vi skal gi barna en mulighet til aktivt å delta i planlegging og vurdering av barnehagens virksomhet. Barns medvirkning er med i FNs barnekonvensjon § 3:

" barn i barnehagen har rett til å gi uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet. Barn skal jevnlig få mulighet til aktiv deltakelse i planlegging og vurdering av barnehagens virksomhet. Barnets synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med dets alder og modenhet."

Gjennom å ha aktiviteter lett tilgjengelig for barna, kan de bestemme hva de ønsker å gjøre. Gjennom samtaler og observasjoner vil vi kunne se hva barna interesserer seg for, og i den grad kunne tilpasse aktivitetene ut ifra barnas interesser og ønsker. Dette kan lede til større tverrfaglige prosjekter tatt ut fra barnas interesser. Barna skal få være med på evalueringer i etterkant av aktiviteter. Vi ønsker å dokumentere arbeidet for dere foreldre og det gjør vi gjennom å ta bilder av prosessen i prosjektet. Bildene vil dere se på avdelingene og på My kid. Dette betyr at ulike aktiviteter som på forhånd er planlagt og står på ukeplan, kan bli byttet ut med andre aktiviteter etter barnas ønsker.

## **IKT i barnehagen**

IKT står for informasjons- og kommunikasjonsteknologi. Den teknologiske utviklingen gjør det mulig både å finne informasjon og å kommunisere budskap.

I barnehagen kan IKT blant annet omfatte:

- stasjonær, bærbar og håndholdt (PDA) datamaskin
- fargeskriver og skanner
- kamera, videokamera og web-kamera
- programmer for kreativitet og kommunikasjon
- interaktive fortellinger og dataspill
- elektroniske leker som dukker som gråter og biler som fjernstyres
- Internett



- telefon, faks, mobiltelefon
- CD- eller DVD-spiller, diktafon og Mp3-spiller
- projektor.

Det er viktig å understreke at det ikke er de digitale verktøyene i seg selv som er interessante, men måten personalet i barnehagen bruker dem i sitt pedagogiske arbeid.

En forutsetning for aktiv og skapende bruk av digitale verktøy, er at alle i personalet lærer seg verktøyene selv, utforsker mulighetene og etter hvert gir barna utfordringer med utgangspunkt i deres interesser, kunnskaper og ferdigheter.

### **My Kid**

Høsten 2014 tok barnehagen i bruk My Kid.

My kid er et digitalt verktøy som forenkler og sikrer beskjed formidling, og gir foreldrene et unikt innblikk i hva som til enhver tid foregår i barnas hverdag. Det er en nettportal skreddersydd for ansatte og foreldre i barnehagen.

Hovedfunksjoner:

- Oppslagstavle
- sms
- kommunikasjon
- foto
- månedsplaner
- nyhetsbrev
- dagrapporter
- fremmøtelogg
- ferieavvikling



### **PEDAGOGISK DOKUMENTASJON**

Barnehagen er en pedagogisk virksomhet som skal planlegges, dokumenteres og vurderes.

Dokumentasjon er å gjøre våre observasjoner av det utforskende barnet synlig for alle. Å dokumentere er vår vei til å kvalitetssikre og profilere vår barnehage. Dokumentasjon som vi gjør for dere foreldre, blir pedagogisk når vi i ulike settinger har dialog og refleksjon rundt observasjoner, både i personalgruppa og barnegruppa. Vi samtaler om læringsprosesser og evaluerer, som igjen brukes til å videreutvikle det pedagogiske arbeidet i barnehagen. Våre observasjoner gjøres synlig for dere foreldre blant annet ved fotomontasjer av de ulike aktivitetene på avdelingene. Under de årlige foreldresamtalene dokumenterer vi for dere foreldre, hva vi har observert angående deres barn.

Dette sier rammeplan om dokumentasjon:

“viten om personalets arbeid og barns virksomhet i barnehagen er viktig som grunnlag for barnehagens utvikling. Dokumentasjon kan være et middel for å få fram ulike oppfatninger og åpne for en kritisk og reflekterende praksis” (Rammeplan for barnehager)

**På de neste sidene vil vi gå nærmere inn på ulike arbeidsmåter, metoder og verktøy vi bruker for å dokumentere det pedagogiske arbeidet i barnehagen.**



### DOKUMENTASJON AV BARNES BARNDOM I BARNEHAGEN:

Vi ønsker å øke kvaliteten på den tilbakemeldingen som dere foreldre får fra oss, og vi ønsker også å øke graden av deres innsyn i barnehagen. For å dokumentere barnas barndom i barnehagen tar vi bilder under ulike aktiviteter som vi noen ganger henger opp inne på avdelingen. My kid er et viktig hjelpemiddel i dokumentasjonen, der finner dere bilder og historier fra hverdagen i barnehagen. Denne dokumentasjonen er også viktig for barnas selvbilde og identitet. Barna får et hjelpemiddel i fortellingen om «seg selv», og det gir barnet mulighet til å kunne fortelle mor og far om barnehagedagen sin. Synliggjøring av barnas aktiviteter er dermed viktig både for dere foreldre og for barna. Vi samler dokumentasjon (bilder, fortellinger, tegninger, formingsprodukter og så videre) fra barnets tid i barnehagen i en perm. Denne får barnet med seg når barnet slutter i barnehagen. Permen står i barnehagen, der kan foreldrene gå og se i sitt barns perm.



### TRAS (Tidlig Registrering Av Språkutvikling)

Vi kartlegger barnas språkferdigheter gjennom registrering i Trasskjemaet. Dette skjemaet følger barnet fra det er 2 år og blir oversendt barnets skole ved skolestart. Denne kartleggingsmetoden brukes i alle barnehagene i kommunen. For fremmedspråklig barn bruker vi TRAS uten aldersinndeling.



### TIDLIG INTERNVESJON

**(TI) handler om å forebygge at barn utvikler vansker gjennom å gi barn som trenger det hjelp på et så tidlig tidspunkt som mulig.**

Vi vet at tidlig hjelp til barn gir gode resultater, og vi vet at tidlig hjelp kan være helt avgjørende, for at barn får den beste læring og utvikling.

Systemarbeidet gjennomføres ved at personer fra de kommunale hjelpetjenestene som fysioterapitjenesten, pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT), barnevernstjenesten og helsesøstertjeneste kommer til barnehagene for å bistå barnehagen i å vurdere behov for ekstra innsats og tilpasning for barn og barnegrupper. Systemarbeidet innebærer at ansatte i barnehagen og ansatte i hjelpetjenestene sammen ser og vurderer hvordan barnehagen kan bidra til å gi det enkelte barn det beste tilbudet. Det betyr at personer fra disse hjelpetjenestene vil være tilstede i barnehagen for å følge barn i lek og læring. Sammen med barnehagens personale vil de deretter drøfte om der er barn som ser ut til å ha behov for særskilt oppfølging.



Barnehagen som system blir også observert og vurdert av hjelpetjenestene.

**Vi understreker at drøftingene bare har som formål å hjelpe barn. Foresatte som ikke ønsker slik drøfting knyttet til egne barn bes om å reservere seg. Foreldre/foresatte vil få et skriv der dere har muligheten til å reservere dere. Dere vil også etter hvert få mer informasjon om organisering av screeningen.**

### **STEG FOR STEG**

Steg for Steg er et program for barnehagen og grunnskolen, 1.-7 trinn. Steg for Steg har som mål å gi barn mulighet til å lære og trene på viktige og nyttige sosiale ferdigheter og øke sin sosiale kompetanse. Forebyggende arbeid må starte tidlig for å ha mest mulig effekt.



Sosial kompetanse er: ferdigheter, kunnskaper og holdninger som gjør det mulig å etablere og vedlikeholde sosiale relasjoner. Evnen til å forholde seg til andre er kanskje det mest vesentlige barn kan lære. Sosial kompetanse er viktig for å skaffe seg venner og bli akseptert i samfunnet. Det er viktig å vite hva andre forventer av deg. Steg for Steg fokuserer på at barn skal utvikle sin evne til å kommunisere og omgås andre på en positiv måte. Steg for steg er delt i 3 emner: empati, sinnemestring og problemløsning. I empati lærer deler barna å kjenne igjen og tolke ansiktsuttrykk. I sinnemestringsdelen lærer de strategier for å mestre sinne og i problemløsningsdelen går vi inn på ulike måter barna kan løse konflikter på. Foreldrene vil få infobrev hjem hver gang vi begynner på et nytt emne.

Den grunnleggende drivkraften i Steg for Steg er å bygge videre på det positive barna gjør. Dette krever aktive voksne som er gode rollemodeller og som ser det unike i hvert enkelt barn.

### **SPRÅKKISTA**

Språkkista er et pedagogisk hjelpemiddel i barnehagen som fungerer som en idébank med materiell og praktiske råd i forbindelse med språkstimuleringsarbeidet i barnehagen. Språkkista er i første omgang tenkt til bruk i forbindelse med språkstimulering for barn som trenger litt ekstra språkhjelp i barnehagen. Språkkista har ulike temaer som er knyttet til barnas hverdag, og er tilpasset barn fra forskjellige bakgrunner og med ulike forutsetninger.

Å lage et godt språkmiljø i barnehagen er viktig, særlig for de som trenger det mest, deriblant de flerspråklige barna og de med behov for å jobbe ekstra med språk. Jobbingen med Språkkista egner seg både for jobbing med enkeltbarn og for små språkgrupper.



### **MATEMATIKKROM**

Barnehagen har i tillegg til hovedsatsingsområdet, et særskilt fokus på språk og matematikk. Vi har derfor laget et matematikkrom hvor to og to kan sitte i ro å forske på å bruke matematikk, igjennom kategorisering og sortering, telling, veiing med mer. Gjennom hele oppveksten vil barnet ha behov for matematisk kompetanse, da barn er tidlig opptatt av tall og telling, utforsker rom og form, og er på jakt etter sammenhenger. Barnehagen har et ansvar for å oppmuntre barns egen utforskning og legge til rette for tidlig og god stimulering.

### **Språk/lekegrupper/musikkgrupper**

I vårt arbeid opplever vi at det er barn om har behov for ekstra tilrettelegging for å tilegne seg viktig basiskunnskap for videre utvikling. Vi har også et fokus på å styrke barns sosiale kompetanse. Måten vi vil jobbe med dette på er enkeltvis eller i små grupper med barna det gjelder.

### **MOBBING**

Små barn sier ofte rett ut hva de mener om andre, og legger ofte ikke skjul på hvem de ikke liker. Fysisk mobbing, utfrysning under lek og sårende karakteristikk er de vanligste formene for mobbing i barnehagen. Vi i Komsatoppen barnehage forebygger dette ved å gå inn i leken og lære barna lekekodene. Vi jobber med å vise empati og utvikle en god selvfølelse, et av verktøyene vi bruker til dette er leksjonene i Steg for Steg, som handler om sosial kompetanse. I leken er språket et viktig redskap til å finne på nye leker og regler. Komsatoppen musikkbarnehage har et særskilt fokus på språk nettopp fordi det er så viktig i sosialt samspill og konfliktløsning.

### **SPRÅKUTVIKLING**

Barnehagen fortsetter også dette barnehageåret vårt språkarbeid med spesielt fokus på barnas ordforråd.

Å lære seg språket er noe av det viktigste som skjer i et barns liv. Gjennom språket lærer vi å forstå verden og vi får en økende innsikt i oss selv. Igjennom språket oppnår vi et fellesskap med andre mennesker og får del i språksamfunnets kultur. Språket gir identitet og tilhørighet, og er avgjørende for den intellektuelle, emosjonelle og sosiale utvikling (Anne Høigård 2009). I vår flerkulturelle barnehage er dermed språket viktig for å kunne bygge opp barnas identitet. Her kommer vår arbeid med språkkisten godt med, da den er spesielt tilpasset flerspråklige barn.

Sol Lyster har satt fokus på hvor viktig den tidlige språkinnlæringen er for barnets senere leseutvikling og da spesielt med tanke på leseforståelse. Undersøkelser har vist at barnets ordforråd i 3-4 års alder kan si noe om hvor stor leseforståelse barnet senere får. Barn med dårlig ordforråd kan lære å lese, de kan knekke koden, men mange vil få problemer rundt 4 klasse, når bøkene blir mer og mer preget av ord som er mindre vanlig i muntlig språk, forskjellen øker voldsomt fra 4. trinn. Ordforråd spiller en større rolle i leseutvikling enn tidligere antatt. Dersom et barn har et dårlig ordforråd vil avstanden til andre barn bare bli større og større ettersom barnet blir eldre.

### **HVORDAN JOBBE MED ORDFORRÅD/VOKABULAR I BARNEHAGEN?**

Vi må utvikle gode strukturer som lar barnet ta i bruk språket, introdusere nye ord, lære barn " fremgangsmåte" på hvordan de forholder seg til ord som er nye og som ikke passer på noen av de allerede eksisterende " knaggene" barnet har i sitt hode. Vi må utvikle gode strategier på hvordan vi kan hjelpe barn som strever med språket, både i samhandling med voksne og andre barn.

### **Metoder**

Lek vil hele tiden være den viktigste arbeidsformen i barnehage, men førskolelærere og assistenter, må være bevisste på hvordan barn kan og bør stimuleres.

## Preposisjoner

Står preposisjoner alene har de ikke noe konkret innhold. Det er først når de skal forklare forholdet mellom noe som er angitt at de får sin virkelige betydning.

For å jobbe med preposisjoner og forståelsen av dem i ulike kontekster, er det viktig å visualisere ordene for barna, for førskolebarna også gjerne skriftlig på flippovertavle. Det er viktig at vi voksne er bevisste og aktive språkmodeller for barna og bruker preposisjoner i vår daglige tale (istedenfor å peke og si der, dit og så videre).

## Introduksjon av nye ord:

- Hva vet barna om ordet fra før? Bakgrunnskunnskap og personlig erfaring er viktig for vokabularutviklingen. Bruk barnas erfaringer når nye ord skal læres. Det er også viktig at vi har litt kjennskap til barnas morsmål. Noen nøkkelord som kan være med på å forsterke barnas assosiasjoner til ordene som introduseres.
- Hva representerer ordet, også her er erfaringene til barna viktig.
- Flertallsform av ordet, muntlig. For de største førskolebarna kan også dette visualiseres ved å skrive opp ordene på en flippovertavle.
- Andre ord som kan bety det samme som ordet (synonymer)
- Ord som betyr det motsatte (antonymer)
- Andre varianter av ordet. Andre nyanser av ordet f. eks gå/rusle.
- Sette ord inn i ulike kontekster. Bruke ordet sammen med barna i ulike sammenhenger.
- Ord som skal læres må gjentas og brukes - og diskuteres intensivt når en dypere forståelse for ordet og dets ulike betydninger og bruk skal forstås.
- Barn som strever med å utvikle vokabularet sitt, glemmer oftere enn andre nylig lærte ord - både når det gjelder form og innhold. De trenger repetisjon og mye oppmerksomhet på ordene de lærer.
- Det bør legges et løp der barna lærer to til fem nye ord daglig - i første rekke på et assosiasjonsnivå (en definisjon av ordet, f. eks at en eske er noe vi legger ting i, og samtidig kan esken vises)
- Det er viktig å skape motivasjon og glede over det å lære nye ord.



Vi har valgt å ha 4 ord som er månedens ord, disse vil bli jobbet med på denne måten. Ved å bruke denne metoden i introduksjon av nye ord vil disse 4 kjerneordene bli til mange flere.

## Dialogen

For de yngste barna vil mye av ordlæringen skje i den dialogen barnehagepersonalet har med det enkelte barn eller små grupper av barn. Dialogen er grunnleggende for barnas språkutvikling og læring. Ikke minst er spørsmålene den voksne stiller og måten de blir stilt i en samtale med barn vesentlige.

De minste barna vil også jobbe med månedens ord, men på en noe enklere måte. Hvor dypt man dykker i ord vil alltid være avhengig av barnets alder og utviklingsnivå.

## **Snakkepakken**

"Snakkepakken" er et språkstimuleringsverktøy med over 140 gjenstander beregnet for hele personal - og barnegruppen. Hensikten med "Snakkepakken" er å styrke språkferdigheter hos barn uansett morsmål.

"Snakkepakken" gir "oppskrifter" på samlingsstunder med fokus på språk, dette gjør språkarbeidet mer "ufarlig" for assistenter og vikarer. Vi kan opprettholde systematikken selv om vi har mye sykefravær, noe som er ganske vanlig i barnehagesektoren.

## **Høytlesning**

Det bør være faste rutiner for høytlesning i barnehagen. Denne rutinen skal inneholde hvor mye vi leser for barna på ukentlig basis. I hvilke situasjoner bør lesingen foregå. Hvordan gjennomføre interaktiv lesing, osv.

Hjelp til interaktiv lesing:

- La ord komme i fokus - snakke om ordene, sjekk at barna forstår dem og om de kan sette ordene inn i en kontekst.
- Sette barna inn i rett modus: snakke om bildene på forsiden, hva kan boka handle om.
- Arbeid med ord (i en fortelling som skal leses høyt for barna) før, under og etter at teksten/fortellingen leses høyt for barna.
- Bruke gjenstander fra fortellingen for å støtte barnas ordinnlæring. (bruk Snakkepakken)
- Stoppe opp på vanskelig ord, og snakke med barna om disse. Dette er en flott sjanse til å repetere de ordene som det er satt fokus på.



## **Sammensatte ord**

Kunnskap om hva ord er og at de ofte kan settes sammen er et viktig arbeid i barnehagen.

## **Dekke bord sammen med barn**

Dette er en aktivitet som gir rom for og blant annet å bli kjent med preposisjoner, antall, rom, form, ord, plassering. 1 dag i uken.

## **Ellinger, rim, regler, vitser, gåter, sangleker.**

Barn liker å leke og tulle med språket. Vi har i vår kultur en enorm mengde ferdige rim, regler, sangleker, etc. som vi kan bruke i barnehagen. Ved å leke med språket får barna en dypere kunnskap om språket. Rim er en viktig aktivitet i forhold til leseutviklingen, å rime gir kunnskap om oppbyggingen av ord. Kan du rime, så har du en stor kompetanse i språk.

Sangleker er fine språkaktiviteter, men for at det skal ha stor verdi i språkarbeidet må vi jobbe med hørfrekvente ord i sangleker, og på denne måten gjøre barna oppmerksomme på disse ordene.

## SAMLINGSTAVLE

Vi har laget og videreutviklet en samlingstavle som brukes på hver avdeling, dette etter inspirasjon fra Karungi Førskola. Tavla kan brukes på ulike måter, det er avhengig av målet for den aktuelle samlingsstund, barnas alder og forutsetninger. Hovedmålet med samlingstavla er å øke barnas vokabular, matematikkforståelse og bokstavbevissthet på ulike nivåer. Tavla brukes også for å synliggjøre for barna hvilke ulike flagg som er representert i barnehagen. På barnets bursdag blir riktig flagg presentert.

## FØRSKOLEGRUPPA

I år er det 9 barn på førskolegruppa, 4 jenter og 5 gutter. For at barna skal få tilbringe mye tid sammen som en førskolegruppe, legger vi opp til at vi møtes en dag i uka kl10.00 - 12.30. Vi har basen vår på Fellesrommet. I denne gruppa vil vi legge til rette for at barna skal få et best mulig språklig grunnlag til å møte skolen. Vi har fokus på musikk, språk og matematikk, vi gjør enkle oppgaver med bokstaver, tall og begreper, og vi spiller spill. Vi jobber med selvstendighetstrening ved påkledning og dobesøk, og å smøre egen matpakke. Vi vil danne kor som vil synge enkle flerstemte og kanon sanger. Vi vil også lære mer avanserte enstemte sanger. Barna vi få muligheten til å lære seg å spille instrumenter og danne band. Barna på førskolegruppa vil også få utøve musikk utenfor barnehagen.

De voksne på førskolegruppa i år er: Lill Torunn Wirkola Jansen, Gøril Andersen

### **Dagsrytmen for førskolegruppa**

1. Vi samles på aktivitetsrommet
2. Synger startsang (Napoleon med sin hær)
3. Samtaler om hva vi skal gjøre i dag.
4. Oppgaver/ spill /musikk
5. Lage matpakke
6. Ut på tur
7. Avslutningssang (Napoleon med sin hær)



### **Mål for førskolegruppa**

- Gå dypere inn i temaene, gi nye og spennende opplevelser med særskilt fokus på språk og matematikkband
- Opplæring på instrument
- Kor og band
- Ha utøvende musikkaktiviteter utenfor barnehagen
- Gi barna utfordringer som tilsvarer deres alder og utvikling
- Gjøre overgangen mellom barnehage og skole mykere ved å jobbe med skolerelaterte tema
- Jobbe med ordforrådsutvikling på en slik måte at barna kjenner igjen språket i skolen

- Gi barna trening i samhandling i alderslik gruppe
- Gi barna selvstendighetstrening ved å få trene på blant annet påkledning, do-besøk, smøring av egen matpakke.

### **MAT OG MÅLTIDER I BARNEHAGEN**

Familien og hjemmet har hovedansvar for barnets kosthold, men fordi barnet inntar mange måltider i barnehagen har også barnehagen stor innflytelse på barnas kosthold og helse. Barnehagen er en pedagogisk og helsefremmende institusjon. Barnehagens arbeid med helse, måltider, kosthold og hygiene er nedfelt i barnehageloven, rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver og forskrift til miljørettet helsevern i barnehager og skoler. Vi følger helsemyndighetenes retningslinjer for mat og måltider i barnehagen. I Komsatoppen musikkbarnehage har vi varm mat en dag hver 3. uke der vi bytter på kjøtt og fisk, i tillegg til fellesarrangementer. Dette for å få et variert tilbud til barna - grønnsaker følger også med dette måltidet. Vi tar hensyn til barnas forskjellige kulturer, og er vi i tvil spør vi dere foreldre direkte.

Barna får frukt hver dag, og hjemmelaget fruktsmoothie 3 ganger i uka

Vi ønsker ikke at barna har med godteri i barnehagen- det gjelder også tyggegummi og halspastiller.

### **BURSDAGSFEIRINGER I BARNEHAGEN**

Når barna har bursdag får barna ha på seg utkleddingsklær, hvis de vil. I samlingsstund får de krone, der synger vi for barnet og "skyter raketter". Under lunsj får de drikke fra et bursdagsglass. Når barnet kommer til barnehagen blir det møtt med en spesiell plakate på døra, der det er opplyst at barnet har bursdag og hvor mange år det fyller. Og selvfølgelig har vi også hengt opp flagget til ære for barnet. Barnet får også velge seg en liten gave fra en spennende gaveeske 😊

**Bursdagsinvitasjoner:** Dersom ikke alle barna på en avdeling er invitert må invitasjoner deles ut i privat regi. Det skal ikke legges invitasjoner i barnas hyller eller sekk. Kontaktinfo finner dere på mykid.no. Dere foreldre har anledning til å låne barnehagen vederlagsfritt på ettermiddagstid eller i helg for å feire bursdag. All organisering av bursdager skal holdes utenfor barnehagen og barnehagepersonalet.

### **BARNEHAGENS DAGSRYTME MED MÅL OG METODE**

Dagsrytmen er en del faste rutiner som følges hver dag. Det er en hjelp til barnet for å klare å ha oversikt over dagen.

**07.30 Barnehagen åpner.**

**Mål:** Alle barn og foreldre skal føle seg velkommen til vår barnehage.

**Metode:** Vi møter barna og foreldrene i garderoben. Hører litt om enkeltbarnets start på dagen, og om annen informasjon som kan være med på å påvirke barnets dag.

**07.30-09.00 Frokost.**

**Mål:** Barnet skal få en god start på dagen og oppleve det sosiale fellesskapet ved å spise sammen.

**Metode:** Barna har med matpakke. Vi spiser frokosten inne på avdelingen. Barna spiser etter hvert som de kommer, eller når de er sultne.



### **Ca 09.30 Påkledning før vi går ut.**

**Mål:** Selvstendighetstrening. De største barna skal få mulighet til å kle på seg selv. Personalet skal se til at barna har nok med klær på seg. Her foregår begrepslæring, hvor vi snakker om kroppsdeler og klesplagg, farger, vær, preposisjoner, rekkefølge.

**Metode:** Personalet hjelper de minste barna å kle på, men de blir oppmuntret til å prøve selv. De største blir oppmuntret til å prøve selv. Vi hjelper til med do-gåing. Vi kler på i små grupper.

### **ca. 10.00 Planlagte aktiviteter/ turer starter.**

**Mål:** Barna skal få frisk luft, fysisk utfoldelse, opplevelser, samspill, lek, glede og sansetrening.

**Metode:** Barna får (ut i fra enkeltbarnets ståsted) bruke kroppen til grovmotoriske aktiviteter, bruke språket til å gjøre seg forstått, større rom å bevege seg på. De voksne følger med /observerer, støtter og leker med barna. Prøve nye utfordringer som f. eks å ake, skli, måke med spade, disse, gå på ski osv.

### **ca. 11.00 Vi går inn – avkledning, håndvask.**

**Mål:** Gi barna selvstendighetstrening og mestringsfølelse, lære å rydde plaggene sine på plass. Vi trener på hygiene.

**Metode:** Barna prøver selv å kle av seg, får hjelp av voksne når det trengs. Barna vaker hendene før måltidet under veiledning fra personalet.

Oppfordre barna til å rydde opp etter seg, og gi positiv tilbakemelding.

### **Ca. 11.20 samlingsstund**

**Mål:** Gi barna spennende opplevelser og utfordringer i forhold til barnets forutsetninger.

**Metode:** Både voksne og barn bruker språket aktivt. Vi bruker samlingstavlen. Vi samtaler om månedens ord og tema, forteller små eventyr og har enkle matematikkoppgaver.

### **ca. 11.45 Lunsj.**

**Mål:** Selvstendighetstrening, begrepslæring, og sosialt samvær.

**Metode:** Vi markerer måltidets start ved å synges dagens matsang. Haren har buffet hvor barna går for å hente pålegg selv, de andre to avdelingene har dekket bord der barna forsyner seg med det de ønsker. Vi oppfordrer barna til å bidra til en rolig stund ved bordet. Vi oppfordrer dem til å ta hensyn til andre, vente på tur, bordskikk og lignende. Vi bruker språket aktivt og benevner pålegg med navn. Vi legger opp til gode samtaler rundt bordet. Vi voksne skal være gode voksne modeller og spiser sammen med barna. Vi er også tilstede og behjelpelig hvis barna skulle trenge litt hjelp. Barna rydder plassen sin etter måltidet, ved å kaste restene i matsøpla, og å legge fat og kopp på tralla. Barna vasker hendene både før og etter måltidet.

### **ca. 12.00-14.00 Lek / aktiviteter**

**Mål:** Barna skal få mulighet til å opprette vennskap og å leke.

**Metode:** Vi legger til rette for ulike leker og aktiviteter, barna finner selv ut hva de vil gjøre. Aktivitetene er lett tilgjengelige for barna.

### **ca. 14.00 Frukt/smoothie**

**Mål:** Ha et lite mellommåltid for å dekke barnas primære behov. Gi barna en mestringfølelse og en følelse av å bidra til gruppen.

**Metode:** Barna hjelper til med å skjære frukt. Små grupper på to eller tre blir med en voksen for å skjære frukt. Disse finner også frem yoghurt og skje til de andre barna. Barna som har med seg yoghurt spiser den og frukt.

### **Ca. 14.15 Vi går ut.**

**Mål:** Gjøre barna kjent med ulike leker og steder i barnehagen.

**Metode:** De voksne er med i lek og støtter til utfordringer. Samspill barn-barn og voksen-barn. Viktig å vise og dele barns nysgjerrighet i utforskningen av naturen.

### **I hentesituasjon.**

**Mål:** Barna skal få en positiv avslutning på dagen.

**Metode:** Vi/barna forteller foreldrene hvordan barnets dag har vært i barnehagen. Motivere til neste dag, ved å snakke om forventninger til neste dag. De voksne sier "hadet" til barna og foreldrene. Vi ønsker at foreldrene ikke bruker mobiltelefon under hentesituasjon.

### **16.30 Barnehagen stenger.**

## **PRAKTISKE OPPLYSNINGER**

### **Leker i barnehagen**

Barna har ikke anledning til å ha med leker i barnehagen, dette fordi det skaper konflikter og brukes til å "kjøpe" venner. Det kan lett bli en konkurranse mellom barna om hvem som har den fineste, tøffeste, kuleste osv leke med seg. Dette kan være en utfordrende situasjon for barna, vi ønsker derfor at barna ikke har leker med i barnehagen. Dersom noen har behov for et kosedyr/koseklut med seg i barnehagen, ta kontakt med personalet og lag en avtale for dette.

### **Merking av klær**

Det er viktig at dere merker alle klærne til barna deres med barnets eget navn. Dette gjelder nye og arvede klær. Dette gjør det lettere for både dere og personalet å finne klær som er på avveie.

## Skifteklær

Vi ber dere om at dere passer på at barnas kurver i garderoben til enhver tid er fylt opp med skifteklær, tilpasset årstiden. Og at kurvene blir etterfylt og oppdatert ettersom barna vokser.



## Håndhygiene

Vi vasker hendene før hvert måltid og etter do-besøk. Personalet hjelper barna med dette og sørger for at det blir gjort.

## FORELDRESAMARBEID

Mål: I Komsatoppen barnehage skal vi ha et foreldresamarbeid som er preget av åpenhet og glede. Vi jobber sammen mot et felles mål

### MØTEPLASSER

- Foreldremøter
- My kid
- Foreldresamtaler
- Foreldrekafe og andre arrangement
- Samarbeidsutvalg/foreldreråd 4-5 ganger i året. Saker til SU leveres i hvite postkasser på hver avdeling. Frist for innlevering av saker er 1 uke før møtet.
- Daglig kontakt ved bringing og henting.

### METODE:

- Foreldremøter 2 ganger pr. år der vi legger til rette for direkte medvirkning i barnehagens planer og virksomhet
- Alle får tilbud om minimum 2 foreldresamtaler i året gjennomført av pedagogisk personal
- I følge- og hentesituasjoner legger vi til rette for daglig muntlig kontakt

Barnehagen skaper møteplasser for barn, foreldre og personalet gjennom foreldrekafe 2 ganger i året.

### Retningslinjer ved sykdom

**Husk å melde fra om sykt barn.**

**Syke barn skal være hjemme.**

Som en hovedregel skal syke barn naturlig nok ikke gå i barnehagen. Likevel kan vi som foreldre noen ganger være i tvil. Komsatoppen barnehage ønsker at foreldrene skal ha som hovedregel "er jeg i tvil, så er det ikke tvil -syke barn har det best hjemme!".

### Barnets behov

Barnets behov for å være hjemme fra barnehagen er avgjørende. Det er ikke foreldrenes eller barnehagens behov som skal dekkes.

### Allmenntilstand

I utgangspunktet er det alltid barnets allmenntilstand som avgjør om barnet kan gå i barnehagen eller bør være hjemme. For Komsatoppen barnehage betyr god allmenntilstand normal appetitt, feberfri og være friskt nok til å kunne delta i normale aktiviteter i barnehagen (det vil si orke å være med i gruppefellesskapet, samt kunne være ute). Er barnet i dårlig form, gi beskjed slik at vi kan følge opp. Temperatur på 37,5 på morgenen beregnes som feber.

Se eget skriv på Mykid. «Tiltak ved smittsomme sykdommer.»

